

Ποιός είναι ο πνευματικός άνθρωπος;

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Γέρ. Εφραίμ Βατοπαιδινός / Ορθόδοξη πίστη](#)

Φωτο: ankovo.cerkov.ru

(Γέροντα Εφραίμ, Καθηγουμένου της Ι. Μ. Μονής Βατοπαιδίου)

Θέλω σήμερα, να θίξω στην αγάπη σας ένα θέμα, το οποίο ίσως το έχετε ξανακούσει, ίσως το έχετε διαβάσει, αλλά ίσως και δεν το έχετε σκεφθεί ποτέ.

Ξεκινώ με μια ερώτηση. Ποιός είναι ο πνευματικός άνθρωπος; Σήμερα υπάρχει μια μεγάλη παρεξήγηση για το ποιός είναι ο πνευματικός άνθρωπος. Πολλές φορές ακούω, ότι πνευματικός άνθρωπος είναι αυτός που ασχολείται με τα γράμματα και τις τέχνες, τη μουσική, τη ζωγραφική, την ακαδημαϊκή γνώση, με μια καλαισθητική εικόνα ενός τοπίου. Αυτοί οι άνθρωποι έχουν τη θέση τους, είναι αξιόλογοι, αλλά νομίζω ότι είναι λάθος να λέγονται “πνευματικοί άνθρωποι”. Μπορούσαν να λέγονται, οτιδήποτε άλλο, έκτος από πνευματικοί άνθρωποι.

Ο πνευματικός άνθρωπος, σύμφωνα με τον ορισμό των αγίων Πατέρων, είναι εκείνος ο οποίος, είναι «πεπληρωμένος», δηλαδή γεμάτος, με Πνεύμα Άγιο. Αυτός

είναι αληθινά και ουσιαστικά ο πνευματικός άνθρωπος. Είναι εκείνος, ο οποίος, εντασσόμενος στην Εκκλησία, ακολουθεί πιστά τις υποθήκες των αγίων Πατέρων, τηρώντας τις εντολές του Χριστού μας, που δόθηκαν διά μέσου του Ευαγγελίου· είναι εκείνος, ο οποίος, αναπνέει συνεχώς τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, όπως λέει ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος· «μνημονευτέον του Θεού μάλλον ή αναπνευστέον».

Προτιμότερη της αναπνοής είναι η προσευχή. Εκείνος, που κάνει ένα σταυρό κάθε βράδυ, δεν έχει μάθει να προσεύχεται. Η προσευχή, όπως γράφουν οι άγιοι Πατέρες, είναι τέχνη τεχνών και επιστήμη επιστημών. Γι' αυτό, εκείνος, που θέλει να γίνει πνευματικός άνθρωπος, πρέπει να αναπνέει το Πνεύμα το Άγιο, κατά ένα τρόπο, συνεχή και αδιάλειπτο. Πρέπει να μάθει, τα μυστικά της πνευματικής ζωής. Και θεμέλιο της πνευματικής ζωής, είναι η προσευχή. Γι' αυτό και ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ένας από τους μεγάλους αγίους, τους στύλους και οικουμενικούς διδασκάλους της Ορθοδοξίας, λέει το εξής. Για να καταλάβεις πόσο αγαπά κάποιος το Θεό, μην τον ρωτήσεις ευθέως, αν αγαπά το Θεό. Ρώτησέ τον, με έναν έμμεσο τρόπο, πόση ώρα προσεύχεσαι; Από την απάντηση που θα σου δώσει, θα καταλάβεις κατά πόσον και μέχρι πόσο, αγαπά το Θεό.

Αυτό είναι που λείπει σήμερα από πολλούς χριστιανούς! Καθησυχάζουν τη συνείδησή τους, κάνοντας ένα σταυρό κάθε βράδυ, και αν θυμηθούν, και το πρωί. Πηγαίνουν και στην Εκκλησία, όποτε θυμηθούν, όταν έχουν κάποιο μνημόσυνο ή κάποιο γάμο ενός συγγενούς τους, ή, κάποια βάπτιση ενός φίλου τους. Τότε παρευρίσκονται στο Ναό, και παρουσιάζονται, ως θρησκευόμενοι άνθρωποι· ότι, είναι άνθρωποι, που αγαπούν την Εκκλησία.

Πόσο υστερούν αυτοί οι άνθρωποι, που λένε, ότι ενδιαφέρονται για την Εκκλησία και λησμονούν να κάνουν την καρδιά τους, ναό του Θεού; Και γίνεται η καρδιά μας ναός του Θεού, εάν εργαζόμαστε την πνευματική ζωή, που είναι «ο θερισμός» του Αγίου Πνεύματος· εάν σπείρουμε, στο χωράφι της ζωής μας, τον πόθο του Θεού, το θείο έρωτα, την αφοσίωση στις εντολές του Χριστού. Οι εντολές του Χριστού δεν είναι δέσμευση, δεν είναι στέρηση της ελευθερίας μας, αλλά είναι φάρμακα για την πνευματική μας θεραπεία. Πρέπει ο άνθρωπος, για να γίνει αληθινά πνευματικός, να συνειδητοποιήσει τις πολλές ελλείψεις που έχει, τα πολλά λάθη που κάνει, τις πολλές αμαρτίες που διέπραξε· πρέπει να περάσει οπωσδήποτε από το μυστήριο της εξομολογήσεως. Ο πνευματικός άνθρωπος, πρέπει να βλέπει συνεχώς και να εποπτεύει τα νοήματα της καρδιάς του και τις διαθέσεις του, εάν είναι βυθισμένες στο ποτήρι της «εν Χριστώ» ζωής. Πόσο λυπήθηκα όταν συνάντησα στο Άγιον Όρος έναν άνθρωπο, πολύ αξιόλογο κοινωνικά, ο οποίος βοηθούσε αρκετούς συμπολίτες του· ήταν μεγάλος επιχειρηματίας.

Όταν ήλθε στη Μονή μας, κάθισα να μιλήσω λίγο μαζί του. Του είπα ότι τώρα που ήλθες στο Άγιον Όρος πρέπει να εξομολογηθείς. Και μου απαντά: «Εγώ δεν έχω εξομολογηθεί ποτέ στη ζωή μου, διότι δεν έχω αμαρτίες». Και άρχισε ο δυστυχής να μου απαριθμεί τις αρετές του. Ότι «εγώ είμαι ο καλύτερος άνθρωπος, που υπάρχει στον κόσμο, και όπου πάω με σέβονται. Όταν πάω σε διάφορους δημοσίους χώρους στέκονται οι άνθρωποι και με ευλαβούνται· με εκτιμά όλος ο κόσμος». Και άρχισε να συγκινείται και να κλαίει και να μου λέει, «σαν έμενα δεν υπάρχει άλλος άνθρωπος στο κόσμο». Δεν σας κρύβω ότι λυπήθηκα πάρα πολύ. Του μίλησα μετά, επίτηδες λίγο αυστηρά, και του είπα ότι, εσύ αδελφέ μου, ξέρεις πώς είσαι; Έχεις δει κάποιον που έπαθε εγκεφαλικό και έχει ημιπληγία, και το μισό του σώμα δεν το αισθάνεται; Και πολλές φορές τον τρυπούν με τη βελόνα και δεν το καταλαβαίνει; Έτσι και συ, πάσχεις από μία πνευματική αναισθησία.

Άρχισε να με βλέπει με απορία· με κοίταζε με κάποια πρωτόγνωρα αισθήματα γι' αυτόν, και μετά, μέσα στη απορία που με κοίταζε, του λέω· θα σε ερωτήσω μερικές ερωτήσεις και να μου απαντήσεις ειλικρινά. Λες, ότι, δεν έκανες αμαρτίες στη ζωή σου. Πόσες εκτρώσεις έκανες στη ζωή σου; Μόλις του το είπα κατάλαβα ότι τον έπιασε ένας ιδρώτας, μια εσωτερική ανησυχία, και άρχισε να είναι σκεπτικός. Και μέσα στη σκέψη και τη λύπη του, μου απάντησε ότι, «στη ζωή μου έκανα δώδεκα εκτρώσεις». Έκανες δώδεκα φόνους. Και είσαι εσύ ο φονιάς των παιδιών σου. Μόνο γι' αυτό, μόνο γι' αυτή την αμαρτία, έπρεπε να ζεις σε μια συνεχή μετάνοια, σε μια συνεχή ταπείνωση, όχι να διαφημίζεις τον εαυτό σου, αλλά «εν τω κρυπτώ», να ζητάς το έλεος του Θεού.

Πραγματικά, επειδή αυτός ο άνθρωπος ήταν καλή ύλη, δεν σας αποκρύπτω, ότι,

εξομολογήθηκε μόλις του είπαμε και του αναλύσαμε, τί σημαίνει αμαρτία, εγκολπώθηκε όλη τη διδασκαλία που του δώσαμε, και σήμερα, συνεχίζει να βοηθά τους συμπολίτες του, αλλά, υπό μια άλλη θεώρηση. Ξέρει τί σημαίνει αμαρτία, ξέρει τί σημαίνει τακτικός εκκλησιασμός, ξέρει τί σημαίνει προσευχή. Κάθε μέρα, έχει «τυπικό» και σηκώνεται από τις 5.30 μέχρι τις 6.30, και να προσεύχεται μία ώρα με την ευχή του Ιησού. Το βράδυ, πριν να κοιμηθεί, κάνει το Απόδειπνο με τους Χαιρετισμούς, και κάνει μισή ώρα ευχή του Ιησού. Έρχεται στο Άγιον Όρος, και όταν συναντώμεθα, κλαίει συνεχώς. Δεν κλαίει από συναισθηματισμό, ή από κατάθλιψη, αλλά, από τον πόθο του Θεού, που έχει στη καρδιά του. Λέει: «πώς πέρασα τόσα χρόνια μέσα στη τύφλωση, μέσα στην άγνοια, που έκανα τις «ελεημοσύνες» και εκόμπαζα, και μου άρεσε να με χειροκροτούν, να με επαινούν, να με σέβονται; Όμως, μέσα μου είδα ότι, είμαι ένας κενός άνθρωπος, χωρίς πνευματικό προζύμι, χωρίς πνευματική ισορροπία, αλλά «αγόμεουν και φερόμεουν» από τα πάθη της υπερηφάνειας, της ανθρωπαρέσκειας, και συνεχώς, έβλεπα τον εαυτό μου και τον καμάρωνα, ότι, ήμουν ο καλύτερος άνθρωπος».

Όταν μέσα μας, αρχίζει να κατασκηνώνει το Πνεύμα το Άγιον, το πρώτο που μας διδάσκει και μας κατηχεί, είναι να γνωρίσομε τη δική μας ασθένεια, να γνωρίζομε τα δικά μας λάθη, να γνωρίζομε, με πάσαν ακρίβεια, τις απροσεξίες που κάναμε και που κάνομε, και να προσπαθούμε να είμαστε αυστηροί στον εαυτό μας και επιεικείς στους άλλους. Πραγματικά, ο άνθρωπος που δέχεται το Πνεύμα το Άγιο, δέχεται αυτή τη χάρη τόσο έντονα, που αγαπά τους ανθρώπους όπως είναι, και όχι όπως θέλει αυτός να είναι. Έχει σημασία, εν ονόματι του Χριστού, να δεχόμεστε όλους τους ανθρώπους όπως είναι, διότι ο Χριστός μας λέει: «ει αγαπάτε τους αγαπώντας ημάς ποία υμίν χάρις εστί; και γαρ οι αμαρτωλοί το αυτό ποιούσι». Διότι ο εμπαθής άνθρωπος, ο αμαρτωλός, αυτό κάνει. Αγαπά αυτόν που τον αγαπά. Εκτιμά αυτόν που τον εκτιμά. Αλλά, πρέπει να ξέρομε ότι, η εμπαθής εκτίμηση και η εμπαθής αγάπη, είναι απολύτως, έκφραση του εγωισμού του ανθρώπου. Και ό,τι ο άνθρωπος κάνει, δρα και εργάζεται, υλοποιώντας τον εγωισμό του, αυτός, αποτυγχάνει στη ζωή του, διότι τα έργα εξωτερικά μπορεί να φαίνονται καλά, αλλά είναι προς το «θεαθήναι τοις ανθρώποις», και ο Θεός, δεν παίρνει τίποτε από αυτά.

Γι' αυτό σήμερα, το ότι οι άνθρωποι είναι μπερδεμένοι, το ότι οι άνθρωποι είναι συγχυσμένοι, και δεν έχουν την ειρήνη του Χριστού, μέσα τους, είναι γιατί δεν εργάζονται, κατά τρόπο Πατερικό, την πνευματική ζωή, αλλά, την εργάζονται κατά τρόπον ιδιόρρυθμο, δηλ. όπως ο καθένας νομίζει και εκτιμήσει, τι είναι η πνευματική ζωή. Αυτό όμως είναι μεγάλο λάθος. Ας πάρουμε μια ειδικότητα, σ' αυτή τη ζωή, πάνω στα υλικά και κτιστά πράγματα. Ποτέ, δεν αυτοσχεδιάζουμε, αλλά, ακολουθούμε τις υποδείξεις του ειδήμονος, διδασκάλου και καθηγητού (δηλ.

αυτού που γνωρίζει). Τότε, αν ακολουθήσουμε, τις υποδείξεις και τις κατευθύνσεις, του ειδικού επιστήμονα, τότε θα πάρουμε και το βραβείο, τότε θα πάρουμε και τη γραπτή βεβαίωση, ότι, έχουμε αυτό τον τίτλο, και τότε θα μας αποδεχθούν και οι άνθρωποι, ότι, έχουμε αυτή την ειδικότητα. Εάν σ' αυτά, τα κτιστά πράγματα, απαιτούνται τέτοιες προϋποθέσεις, για να μπορέσουμε να γίνουμε αποδεκτοί, πολύ περισσότερο, στην πνευματική ζωή, που είναι όπως είπα προηγουμένως, τέχνη τεχνών και επιστήμη επιστημών.

Ερωτήσεις- Απαντήσεις.

1.Τί να κάνω όταν πέφτει ο ζήλος και πέφτω στην αποθάρρυνση και βλέπω ότι η καρδιά μου σκληραίνεται;

Ποτέ, όταν πέφτουμε, να μην αποθαρρυνόμαστε. Δεν υπάρχει κατ' αρχήν άνθρωπος, που δεν πέφτει στη ζωή του σε μερικά λάθη. Γι' αυτό και δεν πρέπει να λησμονούμε, ότι, η μετάνοια είναι συνεχής μέχρι τον τάφο. Οι πτώσεις είναι ανθρώπινες και όταν σηκώνεται ο άνθρωπος, από την πτώση, αυτό είναι πνευματική κατάσταση. Ποτέ, να μην αποθαρρύνεται ο άνθρωπος, γιατί η αποθάρρυνση, φανερώνει μεγάλη απιστία. Αυτός που πέφτει και αποθαρρύνεται, να μη λησμονεί, ότι, μεγάλοι εγκληματίες έγιναν άγιοι της Εκκλησίας μας.

2. Πώς θα φτάσω στην πνευματική ισορροπία;

Η πνευματική ισορροπία, έρχεται με την εξαφάνιση των παθών. Όσο ο άνθρωπος αγωνίζεται, διά της μετανοίας, μέσα στην Εκκλησία, μετέχοντας στα μυστήρια της, τότε, οπωσδήποτε, νικάται ο παλαιός άνθρωπος «συν τοις παθήμασι και ταις επιθυμίαις» και όσο καθαρίζεται η καρδιά, τόσο φαίνεται η πνευματική ισορροπία.

3. Πώς μπορεί να αποκτήσει ο λαϊκός άνθρωπος τη χάρη του Αγίου Πνεύματος;

Δεν υπάρχει καλογηρική και κοσμική πνευματικότητα. Μπορεί μεν στο μοναχό, που βρίσκεται σε μια Μονή, να του παρέχονται κατά τρόπο άριστο οι προϋποθέσεις, για

να βρει τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, αλλά και ο λαϊκός, που είναι ζωντανό και αληθινό μέλος της Εκκλησίας, θα βρει τη χάρη του Θεού. Το Άγιο Πνεύμα, δεν πήρε σύνταξη στο κόσμο!

4. Πώς θα ξέρουμε ότι σε κάποια περίπτωση κάνουμε το δικό μας θέλημα ή το θέλημα του Θεού;

Αυτό, θα μας το πει ο πνευματικός καθοδηγητής, που πρέπει να έχουμε. Όπως είπα, ότι, για να πάρει κανείς το πτυχίο του πολιτικού μηχανικού, πρέπει να πάει στο Πολυτεχνείο, να πάει στους καθηγητές τους ειδήμονες και εντεταλμένους, και εκεί, για ένα χρονικό διάστημα θα εξετασθεί και θα δουν οι καθηγητές του, πως πάει, και θα τον βαθμολογήσουν. Έτσι χρειάζεται, και ο πνευματικός καθοδηγητής, για να εποπτεύει την πνευματική μας ζωή. Και τις διάφορες απορίες που έχουμε θα μας τις λύσει αυτός.

5. Πώς μπορούμε να φτάσουμε στην αδιάλειπτη προσευχή;

Η προσευχή, θα μας διδάξει την προσευχή. Όπως έλεγε και, ο αείμνηστος, παπά-Εφραίμ ο Κατουνακιώτης: «Η ποσότητα της προσευχής, θα φέρει την ποιότητα της προσευχής». Να σας δώσω ένα παράδειγμα. Λέμε ότι αγαπούμε κάποιον άνθρωπο. Πώς αποδεικνύεται ότι τον αγαπούμε; Με το ότι τον σκεφτόμαστε. Αν αγαπούμε το Θεό, τον σκεφτόμαστε. Αλλά δεν μένουμε, όπως λένε άγιοι Πατέρες, μόνο στη σκέψη του Θεού. Προχωρούμε στην κοινωνία με το Θεό, η οποία γίνεται, με την αδιάλειπτη προσευχή. Γι' αυτό, όποιος μάθει να προσεύχεται, αυτός συνεχώς θα ανεβαίνει, από σκαλοπάτι σε σκαλοπάτι. Τότε, χωρίς να το καταλάβει, θα φθάσει στην αδιάλειπτη ευχή.

6. Ποιά είναι η σημασία του πνευματικού στην πνευματική πρόοδο και πώς πρέπει να θεωρούμε την υπακοή ενός λαϊκού στον πνευματικό;

Την ίδια ερώτηση έκαναν και σε άλλες συνάξεις. Η συμβολή του πνευματικού, στην

πνευματική μας προαγωγή, είναι οπωσδήποτε αναγκαία. Το παν είναι, η προσωπική συμβολή, στον αγώνα και το πόσο βιάζει κανείς τον εαυτό του, στην πνευματική ζωή. Στο θέμα της υπακοής στους πνευματικούς, όσον αφορά το λαϊκό στοιχείο, διαφέρει από την υπακοή που έχουν οι μοναχοί στο Γέροντά τους. Νομίζω, ότι αυτή η αδιάκριτος υπακοή, που υπάρχει, από μερικούς λαϊκούς εξομολογούμενους, σε μερικούς πνευματικούς, είναι λανθασμένη κατάσταση. Μόνον ο υποτακτικός μοναχός, ο οποίος είναι συνδεδεμένος με το μυστήριο της κουράς, θα κάνει αδιάκριτη υπακοή στο Γέροντα. Οι πνευματικοί, είναι μεν πνευματικοί καθοδηγητές, αλλά, οι λαϊκοί θα κάνουν υπακοή σ' αυτά που αναφέρονται στις αμαρτίες. Άλλο εάν ο λαϊκός εξομολογούμενος, θέλει να πάρει κάποια συμβουλή. Ο Μέγας Βαρσανούφιος τονίζει: « Συμβουλήν δίδωμι, ουκ εντολήν». Καλά κάνει να πάρει τη γνώμη του πνευματικού του, αλλά όχι να ρωτήσει για οτιδήποτε, π.χ. τί αυτοκίνητο θα πάρει, ή τί θα σπουδάσει και να νομίζει, ότι, αν δεν ρωτήσει γι' αυτά κάνει αμαρτία. Και το άλλο. Εξομολογείται κάποιος σ' ένα πνευματικό και δεν αναπαύεται. Δεν χρειάζεται να πάρει ευλογία, για να πάει σε άλλον πνευματικό. Μόνο ο μοναχός δεν δικαιούται να εξομολογηθεί σε άλλο Γέροντα, χωρίς την ευλογία του πνευματικού του πατρός. Ο λαϊκός, μπορεί κάθε στιγμή, να πάει όπου θέλει και σε όποιον θέλει. Βέβαια, δεν εννοώ αυτούς που, εκ συστήματος, πηγαίνουν από τον ένα πνευματικό στον άλλο, και περιέρχονται στους πνευματικούς, για να κάνουν συλλογή.

7. Υπάρχουν αμαρτίες που δεν συγχωρούνται;

Υπάρχει μια αμαρτία, που δεν συγχωρείται ποτέ. Η αμετανοησία. Αυτός που δεν μετανοεί, δεν συγχωρείται. Η αμετανοησία, θεωρείται βλασφημία κατά του Αγίου Πνεύματος. Για όποιον ξέρει να μετανοεί, και το μεγαλύτερο έγκλημα συγχωρείται.

Ενθυμούμαι, όταν, παιδιά πηγαίναμε στο κατηχητικό, μας έλεγαν οι κατηχητές. «Να είστε καλά παιδιά για να σας αγαπά ο Θεός. Αν, δεν είστε καλά παιδιά, δεν σας αγαπά ο Θεός». Πόσο αστείο ήταν αυτό που μας έλεγαν! Δεν μπορεί, να εξαρτάται, η αγάπη του Θεού, από τη δική μου διαγωγή. Τότε δίνω εμπαθή ιδιότητα στο Θεό. Μα, ο Θεός, είναι αγάπη και αγαπά το διάβολο, όπως ακριβώς, αγαπά και την Παναγία. Άρα, είτε είμαι καλό, είτε είμαι κακό παιδί, με αγαπά ο Θεός! Ο Θεός, έτσι και αλλιώς, με αγαπά. Αλλά, δεν θέλω να γίνω, μόνο, καλό παιδί. Η πνευματική κατάσταση, δεν είναι μια ηθική κατάσταση, αλλά, είναι μια οντολογική, αγιοπνευματική κατάσταση. Με την πνευματική ζωή, που ζω, ανοίγω τις πόρτες της καρδιάς μου να έρθει η χάρη του Αγίου Πνεύματος. Αυτό κάνω.

(Απομαγνητοφωνημένη ομιλία στην Άλμπα Ιούλια της Ρουμανίας το 2004)